

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput II. A quibus die Festo sit abstindendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

sta non efficiunt, quoniam hæc non umbra sunt, sed veritas.

Non omnes rationem sciunt, ob quam Ecclesia Domini Festa instituerit; neque passim hæc Fidelibus explicatur. Dei Filii mysteria singula peculiarem ipsis gratiam operantur; quique eorum testes fuerunt, hanc sunt consecuti. Hinc Pastores & Reges, qui Jesum in præsepulo adorarunt, ejus infantia gratiam acceperunt; item qui oblationi ejus in Templo, & super Calvarium interfuerunt, sacrificio huic participarunt. Verum quia pauci hisce mysteriis interfuerunt, quorum perpetua est gratia, ideo Ecclesia ad illa recolenda dies festos instituit, ut qui pie hos celebraverint, easdem gratias possint accipere, quas olim iisdem præsentibus consecuti. Pium est hoc erga fideles inventum, ut interiore dispositione corporalis præsentia defectum supplere possint.

Quoad Sanctorum solemnitates, per eas quoque eorum gratias communicamus, si per dies istos agimus, & eorum virtutes nitimur imitari; sicut sanctus Augustinus ait: *Solemnitates Martyrum exhortationes sunt martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

CAPUT II.

A quibus operibus die Festo sit abstinendum.

Festa ergo sunt sanctificanda, quod hodie duobus absoluitur; ab operibus nempe servilibus abstinendo, & sancto Missæ sacrificio interessendo.

do. Circa servilia opera, duo operum genera sunt distinguenda. Eorum quædam sunt *spiritualia*, sic dicta, quia spiritus in his magis quam corpus operatur, veluti legere, scribere, docere, studere, concionari, disputare, & similia. *Corporalia* vero opera bifariam distinguuntur: quædam natura sua servilia sunt, veluti agros colere, aut quid hujusmodi agere; quædam autem natura sua non sunt servilia, videlicet vendere emere, iter agere, venari, piscari, musicum instrumentum pulsare, hisque similia; hæc siquidem opera nobilibus æque viris ac artificibus conveniunt. *Servilia* igitur opera ea proprie sunt, quæ temporale lucrum immediate respiciunt, quæque a famulis & artificibus passim fiunt.

Tria ex *spiritualibus* operibus Ecclesia die festo prohibet. *Primum* est causas agere, & quidquid ad judiciale forum spectat, & cum *strepitu judiciali* fit, ut Canonistæ loquuntur. *Secundum* est mortis, aut corporalis pænæ sententiam ferre, vel aliam, quæ cum strepitu judiciali fiat. *Tertium* est testium seu litigantium juramentum exigere, vel recipere (cap. *Omnes*, cap. *Licet*, cap. *Conquestus de Feriis*).

Nequeunt Notarii die festo instrumenta, similesque actus condere, cum enim Canones emptiones, venditiones, aliosque contractus prohibeant, etiam eorum instrumenta condere censendi sunt prohibere; idque præterea in plerisque Dicecesibus, Statutisque synodalibus est veritum. Verum si hosce actus conficiendi

consuetudo ab Episcopo toleraretur, possent Notarii absque peccato hos actus condere, dummodo extra divinorum Officiorum tempus id fieret, & sine scandalo. Idem est dicendum, si publica urgeat necessitas, exempli gratia si de aliqua Consulari electione ageretur, aut si de publica & gravi re esset deliberandum, possent Acta conscribere. Necessitas quoque particularis æque urgens, gravisque esse posset, veluti transactio aliqua inter partes, quæ alio die convenire nequirent: hæc acta sine peccato posset Notarius conscribere.

Tonfores artem suam diebus Dominicis, aliisque Festis exercere magis, quam alio tempore, abusus est non tolerandus, quem a peccato consuetudo non excusat. Nos in nostra Diocesi hunc abusum expresse interdiximus sub pena excommunicationis ipso facto incurrendæ.

Quoad opera *corporalia*, quædam natura sua sunt indifferentia, veluti iter agere, venari, vendere, & emere; quædam vero periculosa sunt, quæ ad peccatum plerumque pertrahunt, videlicet ludere, choreas ducere, & cauponas frequentare. *Indifferentia* quædam opera die festo sunt permessa, dummodo Missa audiat, nempe iter agere, & juxta aliquos venari, & piscari; ego vero arbitror diem festum ab illo non sanctificari, qui diem venando aut piscando ageret; hujusmodi enim exercitia devotionis spiritum extinguunt, & a piis operibus aver-
tunt, quibus Festa christiane celebrantur. Quæ
ec) die Missa audiat, ut in adagio est, Missa
est

est venatorum, sæpe parum devote celebrata, & cui minori pietate assistitur.

Quoad emptionem & venditionem, duo sunt rerum genera, quæ venduntur aut emuntur: quædam eodem die consumuntur, veluti panis, vinum, carnes, fructus, & herbæ, quæ omnia diebus festis vendere & emere licet; sed merces illæ, cæteraque quæ eodem die non consumuntur, vendere nec emere licet, sicut præcipitur cap. *Omnes de Feriis*. Neque nundinæ, neque mercimonia festis diebus essent habendæ; quemadmodum in plerisque Diocesis per synodalia statuta cautum est.

Opera *periculosa*, videlicet publici lusus, choreæ, & cauponæ regiis Edictis divinatorum Officiorum tempore sub multa prohibentur; verum cum sæpius peccandi occasionem ista præbeant, satius esset eadem tempore quolibet prohibere.

Pistores, alique parantes victui necessaria, veluti coqui, possunt die festo operari, dummodo Missam audiant. Verum si in Festi, aut Dominicæ vigilia possint Pistores coquere, sic est faciendum; in plerisque etenim locis non ex publica necessitate, sed ex ignavia die festo operantur.

Messis, aut vindemiæ tempore, possunt fetgetes, & uvæ colligi, post auditum Sacrum, si Parochi, aut Episcopi licentia adsit; sed vera necessitas debet adesse, non ficta, ut sæpius evenit.

Artifi-

Artifices, quorum opera periret, aut vi-
tiaretur, si eam interromperent, possunt die
festo cœptum opus continuare, dummodo Sa-
crum audiant; veluti si in carbonaria, aut in
calcis fornace arderet ignis; artificibus non vult
Ecclesia tam grave damnum inferre, quod illis
eveniret, si ab opere cessarent.

Mulieres, filii, famuli, qui a dominis
parentibus, aut maritis die festo laborare cogun-
tur, si illis obediunt, non sunt a peccato immu-
nes, quando opus in diei festi aut catholicæ Re-
ligionis contemptum præcipitur; verum si non
ex contemptu, sed ex avaritia opus præcipitur,
debent se famuli ab opere exequendo excusare,
& hujusce actionis culpam dominis significare,
a quorum servitio discedant, si vetitum opus
jubere pergant. Quoad uxores, & filios, qui
merito timerent se vexandos, nisi laborarent, &
revera vexantur, possunt aliquamdiu laborare,
dummodo de vi conquerantur, nec Missæ inter-
esse illis vetetur; secus mala quælibet a marito
vel parente potius essent toleranda, quam mo-
tale peccatum patrandum.

Si familia aliqua extrema necessitate labora-
ret, & diurno labore viveret, quando plura sibi
succeedentia occurrunt festa, possent qui de fami-
lia sunt laborare, dummodo id clam fieret, &
absque scandalo (a).

(a) Nædum in extrema, aut gravi necessitate, sed
juxta arbitrium quovis die festo dummodo scan-
dalum absit, servilia opera fieri absque peccato
posse

II. *A quibus operibus die Festo fit &c.* 605

Possit quis sine peccato die Festo laborare, si per breve exiguumque tempus id ageret. At non conveniunt Doctores in hac temporis determinanda quantitate. Aliqui docent duas horas esse tempus notabile, alii vero ajunt horam unam notabile esse temporis spatium.

Festorum violatio est communius rusticorum peccatum, & quod magis impunitate gaudet in Gallia, ubi politicae causa Judices laici hujusce delicti cognitionem sibi arrogant. Non ita sub prima Regum nostrorum stirpe fiebat; nam in tertio Aurelianensi Concilio, anno Domini 537. habito, canone vigesimo octavo de diei Dominicæ celebratione ita legitur: *Quod si inventus fuerit quis in operibus supra scriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emendari debeat, non in laici districtione, sed in Sacerdotis castigatione consistat.* Edictum quod post secundum Matisconense Concilium Rex Guntramnus anno 585. edendum curavit Christiano Rege dignissimum est, & omnibus in Ecclesiis insculpendum esset.

Suos igitur populos Parochi monebunt, hoc peccatum directe Deum lædere, virtuti siquidem Religionis adversatur. Quemadmodum autem sacrilegium committeret, qui vas altaris sacrificio consecratum violaret, ita sacrilegium est laborando diem violare Deo dicatum, qui reli-

posse nonnulli docuerunt, quorum opinionem hac in propositione Innocentius XI. damnavit: *Præceptum servandi Festi non obligat sub mortali seposito scandalo, si absit contemptus.* Num. 52.

reliquos hebdomadæ dies ad laborandum hominibus tribuens, aliquos suo peculiari cultui potest reservare. Neque vero Deus operibus illis benedicit, quæ die festo, licet sint verita, fructu hinc tempestates, grandines, & fames proveniunt. Denique in veteri lege Sabbathum violans morte plestebarur, quæ maxima est pœna, et mortale peccatum, quod Festi violatione committitur, illudque sequens æterna damnatio, supplicium est longe amplius formidandum. Ingentia & rara narrat historia supplicia, quibus hoc Deus peccatum punit: ingentia quoque & eximia leguntur in historia beneficia, quæ festi rite colentibus Deus largitus est. Constantinus magnus, & duo Theodosii mira suis subditiæ pietatis exempla dabant Templâ visitando, locasque fundendo preces.

Ab hoc pietatis spiritu vehementer abest novus quidam Casuista docens, non esse peculiariter vetitum die festo peccare & Deum lædere, nec peccata esse opera servilia, & solum metaphorice peccatorem peccati servum vocari. Ita ne est explicanda Christi sententia, qui ait: *Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati* (Joan. 8.)? Si metaphorica est ista servitus, Christus igitur metaphoricus tantum est Redemptor; quia non eos proprie redemit, qui proprie servi non erant (a).

Absur-

(a) Quia (inquit S. Thomas 2. 2. Q. 122. art. 4. ad 3.) magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit

Aquibus operibus die Festo fit &c. 607

Abfurde pariter docet, licitum esse discedere a loco, ubi Festum de præcepto celebratur, & ad alium pergere, in quo Festum illud non servatur, servilis operis exercendi gratia. Nonne enim Ecclesia sic contemnitur, & si fieri posset decipitur, quæ vult a fidelibus in singulis parochiis Festa servari?

Captiosam aliam rationem alius docet Casuista, infidelibus videlicet famulis uti, veluti Mauris, aut Turcis, quos ad laborandum destinare licitum putat; quasi non ex Domini præcepto isti Festum violarent.

CAPUT

corporale; ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die Festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit. Et S. Augustinus ait: *Spiritualiter observat Sabbatum Christianus, abstinens se ab opere servili. Quid enim est ab opere servili? A peccato. Et unde probamus? Dominum interroga: Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati (Tract. 3. in Joann.)*. Hinc est, quod varia Concilia, cum in diebus Festis homines ad peccandum promptiores cernerent, Festa multa abrogarint. Patribus in Concilio Trevirensi anno 1549. congregatis *Operæ pretium visum est, Festorum numerum contrahere, quo & effrænes coerceantur, & aliquid detur necessitati pauperum.* Sequenti sæculo, anno videlicet 1649. Urbanus VIII. Constitutionem edidit, qua nædum Festorum numerum apostolica Auctoritate minuit; sed & Ordinarios monuit: *Ut ad ecclesiasticam ubique servandam æqualitatem de cætero perpetuis futuris temporibus ab indictione sub præcepto novorum Festorum studeant abstinere.*